

MEMLEKET GERÇEKLERİ VE YÜKSEK PLÂNLAMA KURULU

Nejat TÜRKAN

Yük. izabe Müh.

En kötü bir plân plansızlıktan çok daha iyidir.

Cumhuriyet devrinden bu yana memleketimizin her sahasında girişilen kalkınma hareketleri bir çok batılı memleketlere nazaran çok daha fazla ve çok daha geniş alana yayılmıştır. Asırlar boyunca ihmal edilmiş ana yurdu oturulabilir ve yaşanabilir hale getirmek ve her şeyden evvel Türk ulusunu aslında mevcut fakat kapalı kalmış ileri götürdüğünü ve medeniyet sever hamleciliğini, yapıcılığını ortaya çıkarmak gerekiyordu.

Bunun içindir ki büyük Atatürk evvelâ inkılâpçılıktan başladı. Türk milleti için bir plân hazırladı. Bu plân onun kafasında idi, yazılı değildi. Fakat danışma kurulu da vardı. Kurulu, güvendiği Türk ulusu idi. O hiç birimizin göremediği ve anlayamadığı şekilde yapacağı inkılâpları Türk ulusu ile danışır, demagoji ve yaygara yapanları bir kenara iterek Türk milletinin hakiki ve aslında mevcut iç güdüsüne dayanır ve ona inanırdı.

Batılı anlayışile yepyeni temeller üzerine kurulan Türkiyenin ekonomik kalkınması da, ilmî temeller üzerine yapılmalı idi. En veziz bir ifade ile "Hayatta **en hakiki mürşit İlimdir**" diyen büyük Ata bize bu yolu da gösterdi.

Bugün iktisaden kalkınmış milletler yanında geri kalmış milletlerin, kalkınmalarını, tamamlayabilmeleri, durmadan gelişen batılı milletler ölçüsüne erişebilmek veya en azından aradaki mesafeyi daha fazla açmak için ayak uydurabilmek ancak plânlı bir çalışma ile mümkündür ve buna zaruret vardır.

Zira batının gelişmiş memleketleri bu kalkınmalarını vakıa ilk zamanlar aşın bir liberalizm içinde, ferdi teşebbüsün sevk ve isteğine göre yapmış ve tahakkuk ettirmişlerdir; ne var ki o zaman henüz, ne "İnsan

hakları beyannamesinin ferdi hak ve hürriyetlere bahşettiği dokunulmazlık, ne de "**sosyal adalet**" prensipleri meseleleri insanları düşünmeye sevk ediyordu. Bugün bir yandan ferdlere doğuştan haiz olduklarını kabul ettiğimiz ferdlere temel hak ve hürriyetleri, bir yandan sosyal adalet dengesinin bozulmaması meseleleri cemiyetleri çok titiz ve dikkatli bir davranış içinde kalkınmalarını başarmaya zorlamaktadır.

Bu zorlamalardır ki plânlı kalkınma ihtiyacını doğurmuşdur.

Buradaki plânlamadan anlaşılacak mânâ, memleket geliri ve iş gücünün, memleketin artan nüfus ve ihtiyaçlarına en uygun bir denge içinde en verimli şekilde nasıl ve ne yollarda sevk edilmesi lâzım geldiğini düşünmek, bu yolda katlanılması gereken zaruret ve sıkıntılar varsa bunu millete benimseterek, inandırarak müştereken katlanmaya razı etmektir. Muayyen bir kurul tarafından hazırlanıp, millet için sır olan plânların yine bir muayyen toplum tarafından tatbik edildiği totaliter rejimlerin aksine olarak demokratik rejimlerde bunun böyle olmasında zaruret vardır. Zira bu rejimlerde en emin kuvvet milli iradedir.

Bu hakikat böylece kabul edilince, yüksek plânlamanın çalışmalarını bu açıdan gözden geçirelim.

Demokratik mânâda plânlamanın, iktisadî devlet teşekküllerinin muayyen bir gelecek için hazırladıktan plân ve projelerin yanında küçük bir yekûn tutan ferdi teşebbüsün hazırlayıp takdim ettiği projelerin tetkiki ve sıraya konması yukarıda izah edilen mânâda bir plânlama olamayacağı muhakkaktır.

Hazırlandığını duyduğumuz plânın ne olduğu henüz bizce meçhuldür; eğer bu mânâda bir plânlama ise muvaffakiyeti veya gelecekte vaad ettiği refah müjdesine şüphe ile bakmak haksızlık sayılmaz.

Bugüne kadar çeşitli yayın organları ile, yüksek plânlama teşkilâtının ne denli, ehil kimselerden teşekkül ettiği, ne derece sıkı ve yorucu komisyon çalışmaları yapıldığı, ve teşkilâtın idari taksimatı hakkında pek geniş malûmata sahip olduk. Ancak hazırlanmakta olan 5 ciltlik plânın teferruatı şöyle dursun, ana hatları hatta dayandığı ana prensipler hakkında dahi en küçük bir bilgi sahibi olamadık (meselâ iktisadî devlet teşekküllerinin reorganizasyonu, devlet teşebbüsü yanında ferdi teşebbüse verilen yerin açık olarak nisbeti, değeri gibi çok önemli mevzular henüz meçhûlümüzdür. Plân kesinleşip yayımlandıktan sonra da efkârı umumiyenin bilgisine arz edilmesi hususu ile hiç de bu plânın millete benimsetilmesi demek değildir. Küçük bir zümre yanında büyük topluluğun fikri alınmamış, çalışmalarında fikirlerinin akisleri görülmemiş, hissedilmemiş binaenaleyh ona mal edilmiş demektir.

Plân hazırlanma safhasında iken sık sık konferanslar, seminerler açık oturumlar tertip ederek memlekette aydınların, iş adamlarının, ekonomi, malî ve sınaî sahalarda otorite olan kimselerin, ilim adamlarının velhasıl işçisile, köylüsü ile milletin tamamının fikrini almak imkânı sağlanmalı idi. Böylece el elden üstündür hakikati önünde dehalarında şüphe olmayan plânlama kuru elemanları yanında belki de değerli fikirler bulmak mümkün olacağı gibi umumi efkârda da bütün teferruatı ile hazırlanan plân benimsetilmiş olacaktır. Nihayet memleketni en ücra köşesinde olan bir ferdin de, madem ki mukadderatı ilgili bir meseledir, üzerinde fikri olması hakkı olduğu kadar vazifesidir de. O da pekâlâ bu fikrini kısmen yayın kısmen de meclise gönderdiği temsilcileri vasıtasile aksettirebilir. Bu suretle 5 senelik plânın mecliste müzakere ve kabulü de bir formalite ikmalî hüviyetinden çıkmış hakiki müzakere ve fikir tartışması mahiyetini almış olurdu.

